

Complexnummer: 517688

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Onze Lieve Vrouw ter Eem

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

517689, 517690, 517691

Woonplaats

Amersfoort

Gemeente

Amersfoort

Provincie

Utrecht

Locatie van het hoofdoject

Daam Fockemalaan 22, 3818 KG te Amersfoort

Complexomschrijving

Inleiding

KLOOSTER- en SCHOOLGEBOUWEN met TUINAANLEG, op een gebied ter grootte van 13 hectare, gelegen aan de westzijde van de Daam Fockemalaan en ten zuiden van de Aletta Jacobslaan, in de jaren 1931-1933 gerealiseerd naar ontwerp van B.J. Koldewey in samenwerking met architectenbureau H. Kroes & zoon (W.C.A. Kroes). Het gebouw bevatte een klooster met kapel, een R.K. Kweekschool en Lyceum voor meisjes met een internaat voor 200 leerlingen.

De opdracht voor de bouw van het complex werd gegeven door de Onze Lieve Vrouwe Stichting in de persoon van H. Kroes, die voorzitter van de bouwcommissie was. De Congregatie, van oudsher gevestigd aan de Zuidsingel te Amersfoort, groeide in de jaren twintig sterk en zag zich genoodzaakt elders uit te breiden. In slechts twee jaar tijd kwam één van de grootste, in traditionalistische stijl ontworpen, gebouwencomplexen tot stand. In de vakliteratuur (R.K. Bouwblad, Bouwkundig Weekblad Architectura) werd het gebouw lovend ontvangen.

Het architectonisch concept was zodanig gekozen dat uitbreidingen goed mogelijk waren. Het oorspronkelijke complex bestond uit verschillende vleugels, die rond verschillende binnenhoven waren gesitueerd. Bij de uitbreidingen werd dit patroon voortgezet. De enige, niet in dit patroon passende uitbreiding, wordt gevormd door de in het verlengde van de hoofdas geplaatste recreatiezaal uit 1953, die nadrukkelijk in stijl afwijkt. Dit onderdeel valt buiten de bescherming.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Op het terrein werd in 1933 een woonhuis voor de rector gebouwd, wederom naar ontwerp van Koldewey, ondersteund door Kroes en zoon. Door dezelfde architecten werd tegelijkertijd een monumentaal hekwerk rondom het complex ontworpen.

In 195? bouwde architect Koldewey nog een portierswoning (DF-laan 24), die vanwege zijn leeftijd vooralsnog buiten de bescherming valt.

Omschrijving

Het onregelmatige terrein van het klooster en scholencomplex van Onze Lieve Vrouw ter Eem is gelegen op de westflank van de Amersfoortse Berg. Hierdoor is het terrein licht hellend. Met name bij het hoofdgebouw, dat met de 142 meter brede voorgevel op het noordoosten is georiënteerd, diende dit hoogteverschil te worden opgevangen. De vleugels aan de noordwestzijde hebben daarom een extra verdieping gekregen, terwijl de nokhoogte gelijk is gebleven. Het hoofdgebouw kan vanaf het hek aan de Daam Fockemalaan worden bereikt middels een toegangsweg, die circa honderdvijftig meter lang is. Bij de toegangspoort is hier een kleine tuinmanswoning gebouwd. Deze is van latere datum en wordt van ondergeschikt belang geacht. Ten zuiden van het toegangshek is in een bocht van de Daam Fockemalaan de rectorwoning gelegen, omringd door bomen. De voorgevel van deze woning is op het oosten gericht.

Het complex heeft een stedenbouwkundige relatie met het aan de zuidzijde gelegen klooster- en scholencomplex van het Constantinianum.

Het complex bestaat uit de volgende elementen:

1. tuinaanleg met hekwerk
2. klooster- en scholengebouwen
3. woning voor de rector

Waardering

Het klooster- en scholencomplex Onze Lieve Vrouw ter Eem aan de Daam Fockemalaan is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als kenmerkend, gaaf en voornam voorbeeld van de Delftse School. Daarnaast is het complex van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een ontwikkeling in de geschiedenis van het katholiek onderwijs. Van stedenbouwkundige waarde, vanwege de ligging aan de westflank van de Amersfoortse Berg.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 517689

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 december 2000
Kadaster deel/nr	82794/13

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amersfoort	C			5975
Amersfoort	C			5977

*Omschrijving***

Omschrijving

KLOOSTER- EN SCHOOLGEBOUWEN van de zusters van Onze Lieve Vrouw ter Eem. Achter een toegangspoort voert een vrijwel rechte oprijlaan naar het hoofdgebouw, dat met de voorgevel naar het noordoosten is gericht. De entree bevindt zich in het midden van de voorgevel, aan een rechthoekig plein, dat aan drie zijden begrensd wordt door delen van het gebouw. Rechts voor het gebouw bevindt zich een rechthoekige, verdiept gelegen vijver.

De rechthoekige plattegrond van het hoofdvolume wordt van oorsprong gevormd door haaks op elkaar staande vleugels van merendeels twee bouwlagen met kap, die enkele rechthoekige binnenhoven omsluiten. Het hoofdvolume is daarbij onderverdeeld in vier traveeën van ongelijke breedte. In de tweede travee van links is de hoofdingang van zowel het klooster als de school gesitueerd. De noordoost-zuidwest georiënteerde hoofdas van het gebouw wordt gevormd door de derde travee van links. Deze as bestaat respectievelijk uit de kapel met de asymmetrisch geplaatste toren, met daaraan grenzend een kloosterhof, daarop volgend de keuken, de keukenhof en eindigend met de later gerealiseerde recreatiezaal, die gelegen is in de langgerekte zuidwestzijde van het complex. Eetzalen bevinden zich aan weerszijden van de keuken en de klooster- en keukenhof. Ten noordwesten van de hoofdas bevindt zich de diensthof, de grootste van de hoven, die per auto te bereiken is middels een onderdoorgang in de drie bouwlagen hoge noordoostzijde van de hof. Ten zuidoosten van de hoofdas bevinden zich opeenvolgend twee rechthoekige binnenhoven, omringd door schoolvleugels. De rechthoekige plattegrond is aan de noordoost zijde uitgebreid met een kleinere binnenhof, die door drie vleugels wordt omsloten. Dit volume is ten opzichte van de voorgevel naar voren geplaatst, daarmee een tegenwicht biedend aan de eveneens ten opzichte van de entreegevel naar voren geplaatste kapel.

Aanbouwen hebben het complex vergroot. In 1938 vond de grootste uitbreiding plaats achter de twee linker traveeën van het hoofdvolume. Hier werd een geheel nieuwe, vrijwel vrijstaande binnenhof gerealiseerd. De ten opzichte van de zijgevel teruggelegen vleugels rondom de binnenhof zijn middels gangen met het bestaande gedeelte verbonden. In 1953 verrees de reeds genoemde

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

recreatiezaal in het verlengde van de hoofdas. Tenslotte werd in 1957 de noordoostvleugel van de zuidoostelijke binnenhof verlengd naar het zuidoosten toe.

De vrijwel ornamentloze bakstenen gevels worden door vensterreeksen geleed. Hierbij is gestreefd naar een grote variatie binnen een beperkte hoeveelheid vensterformaten. Daarbij zijn de vensters relatief smal en hoog. Afwijkende vensters en muuruitsparingen bevinden zich met name in de als tuitgevels uitgevoerde eindgevels, die alle een eigen gevelindeling kennen. In de tuitgevels zijn enkele loggia's aangebracht, voorzien van halfronde uitsparingen, waarvan sommige aan elkaar gekoppeld zijn door natuurstenen zuilen met gestileerde dobbelsteenkapitelen. Onderdelen van het gebouw, die een religieuze functie hebben, zoals de kapel, de toren en de kloosteromgang zijn voorzien van kleine spitsboogvensters, veelal met glas-in-lood. Kunstwerken bevinden zich in, op en aan het gehele gebouw. Het betreft onder andere werken van de beeldhouwers Albert Termote en Kriege, de schilders Lode Sengers en Piet Worm, de glasschilders Maria Andriessen en Ninaber van Eyben (ook mozaïek) en de ijzer- en houtbewerkers Wim Nijs, Jan Koldewey en zijn vader B.J. Koldewey zelf.

In de symmetrische, twee bouwlagen tellende voorgevel (hoofdgebouw) aan het voorterrein bevindt zich de ingang van het complex. De entree op een natuurstenen plint is teruggelegen en wordt door drie achter elkaar gelegen segmentbogen met natuurstenen aanzetten omgeven. Boven de entree met vleugeldeuren met roosters, bevindt zich een gevelsteen met de tekst 'ONZE LIEVE VROUW TER EEM'. In de tuitgevel, die haaks staat op het zadeldak, is een beeld van Maria met kind aangebracht, ontworpen door Mari Andriessen.

Het rechter gedeelte van de voorgevel (noordoostzijde) wordt gedomineerd door de kerktoeren, die voorzien is van een ingesnoerde koperen spits met kruis. Rechts naast de toren bevindt zich de aan drie zijden vrijstaande kapel met zadeldak. Het schip wordt geflankeerd door een kapel en sacristie met zadeldaken haaks op de hoofdrichting. Aan de oostzijde wordt de kapel besloten door een driezijdige absis. De kapel is voorzien van steunberen. Rechts naast de kapel bevindt zich een lagere toren, die niet boven de nok van het schip uitsteekt. De toren is voorzien van een zadeldak en tuitgevels. Rechts van de kapel bevindt zich, teruggelegen, de drie bouwlagen hoge vleugel van de diensthof. Geheel rechts bevindt zich een bakstenen trap, die gedecoreerd is met een gebeeldhouwde religieuze voorstelling. Links naast de trap bevindt zich de onderdoorgang naar de binnenhof.

Geheel links aan het voorterrein bevindt zich een naar voren geplaatste bouwmassa, van twee lagen, waarin leslokalen en spreekkamers waren ondergebracht.

De achtergevel (zuidwestzijde) van de hoofdmassa kent een zeer langgerekte vorm, met alleen geheel links een risalerende tuitgevel. In het midden van de gevel bevindt zich een bouwmassa die vier bouwlagen telt. Deze verhoging wordt benadrukt door hoogteverschillen in kaphoogte. Door de verspringingen in hoogte is een oplossing gevonden voor de hoogteverschillen in het terrein. Zo heeft het blok links drie bouwlagen, het middenblok vier (waarvan de eerste bouwlaag deels uitgegraven is) en het blok rechts twee bouwlagen.

Voor de hierboven beschreven gevel uit 1931-33 is de aanbouw uit 1938 gelegen. Deze aanbouw is middels één bouwlaag hoge gangen met de hoofdmassa verbonden. De zuidwestgevel van de aanbouw telt twee bouwlagen en een zadeldak, evenwijdig aan de gevel.

De linkerzijgevel (zuidoostzijde) bestaat uit een afwisseling van lijstgevels met zadeldak en risalerende tuitgevels. Deze afwisseling is voortgezet in de aanbouw uit 1938. Een smalle en lage gang vormt de verbinding tussen hoofdmassa en aanbouw. Geheel links

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bevindt zich de uitbreiding uit 1957.

De rechterzijgevel (noordwestzijde) telt in hoofdzaak drie bouwlagen. Geheel links bevindt zich een trap. Geheel rechts één bouwlaag met lijstgevel onder zadeldak. Het drie bouwlagen hoge deel heeft in het midden een lijstgevel, met daarboven een zadeldak. Dit zadeldak staat vrij van en met de nok haaks op de tuitgevels, die dit dak flankeren.

Het interieur van met name de kloosteronderdelen (kloosteromgang, entree en kapel) kent een grote gaafheid. De kapel heeft een ziende houten kap. Grote baksteenoppervlakken met grote spitsbooguitsparingen kenmerken het koor en de daaraan gelegen altaarruimte. Drie vensters aan beide zijden in het koor, onzichtbaar vanuit de zaal, werpen een gouden licht op het koor. Constructieve elementen als voet en kapiteel zijn gemaakt van natuursteen (graniet en zand/kalksteen) en gele baksteen, blauw en groen geglaazuurd. In de kapel bevinden zich symbolische voorstellingen in glas-in-lood, sculpturen (o.a Termote) en schilder- en smeedwerk. Houten deuren, en vele kleine glas-in-loodvensters verbeelden de litanie van Maria.

Waardering

Het klooster- en scholencomplex van de zusters van Onze Lieve Vrouw ter Eem is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als gaaf en zeldzaam voorbeeld van een kloostercomplex, ontworpen in een traditionalistische bouwstijl. Daarnaast is het van cultuurhistorische betekenis als voorbeeld van een klooster- en scholencomplex uit de eerste helft van de twintigste eeuw. Binnen het oeuvre van de architect neemt dit complex een bijzondere plaats in. Het gebouw is van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen, alsmede met het aangrenzende klooster- en scholencomplex van het Constantinianum.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Klooster, kloosteronderd

Functie

Klooster

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 517690

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 december 2000
Kadaster deel/nr	82799/56

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amersfoort	C			5694
Amersfoort	C			5724
Amersfoort	C			5969
Amersfoort	C			5975
Amersfoort	C			5976
Amersfoort	C			5977
Amersfoort	C			5978

*Omschrijving***

Omschrijving

TUINAANLEG met een hekwerk op bakstenen plint van de openbare weg gescheiden. Het terrein bezit door de ligging op de westflank van de Amersfoortse Berg tamelijk grote hoogteverschillen. Hiermee is door een tweedeling in de tuinaanleg bewust rekening gehouden. Het grootste deel van de tuin bestaat uit een landschappelijke aanleg. Open plekken, zoals grasvelden, worden door meer besloten gedeelten, bestaande uit boom- en struikpartijen, afgewisseld. Dit, vooral aan de randen van het perceel gelegen, gedeelte vormt de overgang naar de aan de westzijde gelegen Vlasakkers. Een vrijwel rechte laan loopt vanaf het midden in de oostzijde van het terrein gelegen toegangshek naar het hoofdgebouw. Voor het hoofdgebouw is een rechthoekige, verdiept aangelegde vijverpartij gelegen, bereikbaar via een trappartij. De vijver wordt omgeven door grasvlakken met op de helling borders met planten en sierboompjes. Rondom het gehele gebouw bevindt zich een strook met tegels, zich op meerdere plaatsen verbredend tot schoolpleinen.

Het hekwerk aan de straatzijden bestaat uit een uit gele machinale bakstenen gemetselde plint met ezelsrug met rechthoekige pijlers waartussen telkens drie rechthoekige koperen hekdelen zijn opgehangen. De koperen dragers zijn bevestigd in natuurstenen blokken. De toegangspoort wordt gemarkeerd door extra hoge pijlers, waarop koperen buitenverlichting is geplaatst. Bij de toegangspoort is een kleine tuinmanswoning gebouwd, die van latere datum is.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Aan de noordzijde van het gebouwencomplex bevindt zich binnen de landschappelijk aangelegde tuin een kleine, bij het klooster behorende begraafplaats - met graven van na 1945 - die echter niet voor bescherming in aanmerking komt.

Waardering

De tuinaanleg met hekwerk van Onze Lieve Vrouw ter Eem is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een tuin, ontworpen in de gemengde tuinstijl, alsmede als onderdeel van het ensemble waartoe mede het klooster- en scholencomplex en de rectorswoning behoren.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

Monumentnummer*: 517691

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 december 2000
Kadaster deel/nr	82799/47

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amersfoort	C			5724

Omschrijving**

Omschrijving

RECTORSWONING, op enige afstand van de Daam Fockemalaan gelegen, omgeven door bomen. Een tuin omsluit de woning, die met de voorgevel naar het oosten is gericht. Het gebouw is door een eigen toegang op de weg ontsloten.

De hoofdmassa van het in traditionalistische stijl gebouwde woonhuis heeft een vrijwel rechthoekige plattegrond. De brede voor- en achtergevel doorbreken de kap en bezitten twee bouwlagen, de smalle zijgevels daarentegen slechts één. De kap, die een nok heeft evenwijdig aan de brede gevels krijgt hierdoor opmerkelijk brede wolfseinden. De dakpartij is gedekt met pannen. Een hoog opgemetselde schoorsteen doorbreekt ter plekke van de keuken de kap. De uit gele bakstenen bestaande gevels bezitten over de gevel verspreide vensters met een verfijnde horizontale roedenverdeling. Onderdorpels van vensters en aanzet- en sluitstenen in natuursteen.

Aan de linkerzijgevel bevindt zich een uitbouw met plat dak, dat een smalle rechthoekige schuur, met zadeldak haaks op de straat, verbindt met het hoofdgebouw. Het vloerniveau van de aanbouw is aanzienlijk lager, de glooiing van het terrein volgend.

De voorgevel (oostzijde) telt twee bouwlagen met aan weerszijden een tot op de eerste bouwlaag doorlopende kap. De gevel is in vijf onregelmatige traveeën verdeeld. De halfronde entree bevindt zich rechts van het midden. Een tiental grotere en kleinere vensters zijn asymmetrisch over de gevel gerangschikt. In het midden bevindt zich in de tweede bouwlaag een groot driestrooks venster dat licht verschaft aan de hal met de trappartij. De stroken worden ieder door vier horizontale roeden in vijven gedeeld.

De achterzijde heeft evenals de voorgevel twee bouwlagen met aan weerszijden een tot op de eerste bouwlaag doorlopende kap. Vensters en deuren zijn asymmetrisch over de gevel verdeeld. Geheel links bevindt zich een boogvormige uitsparing van een hoekkamer die vermoedelijk voorheen tot een inpandige terras behoorde, daarnaast het samengestelde venster van de werkkamer en geheel rechts bevindt zich een rechthoekig volume van één bouwlaag, dat ten opzichte van de gevel naar voren is geplaatst. Hierboven

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bevindt zich een balkon, dat te bereiken is middels dubbele openslaande deuren. Een dakkapel met lessenaarsdak is in de kap aangebracht.

De linker zijgevel toont teruggelegen de hoofdmassa van de woning. De gevel verspringt ongeveer in het midden, waar zich tevens de schoorsteen bevindt. Links van de schoorsteen bevindt zich een anderhalve bouwlaag hoge gevel, die naar links overgaat in het één bouwlaag hoge balkon. In de gevel zijn asymmetrisch vier vensters aangebracht. Rechts van de schoorsteen loopt de kap geheel tot op de eerste bouwlaag door. Tegen dit deel van de linker zijgevel is de doorgang naar de schuur gebouwd. Voor het hoofdvolume ligt de schuur, waarin de zijgevel twee kleine rechthoekige vensters zijn aangebracht.

De rechter zijgevel bestaat uit de één bouwlaag hoge gevel en de hoogopgaande kap. In de gevel is een brede segmentboogvormige uitsparing aangebracht met daarachter, teruggelegen, de dubbele openslaande deuren, die vanuit de werkkamer toegang geven tot de hoekkamer. Links in de gevel bevindt zich een smal venster. Geheel links eindigt een muurdam in een lage bloembak.

Interieur

De plattegrond van de woning toont een scheiding van openbare en private functies. In een smalle strook achter de voorgevel zijn van rechts naar links de volgende functies in rechthoekige ruimten ondergebracht: de spreekkamer, de entree, de twee bouwlagen hoge hal met trap en de keuken. Vanuit de keuken kan de garage, die in het verlengde ligt, worden bereikt. Vanuit de hal geeft een deur toegang tot de werkkamer met zicht op de tuin. Dubbele openslaande deuren geven toegang tot de hoekkamer aan de rechterzijgevel van het gebouw. Aan de andere zijde is de eet- en zitkamer gelegen.

Waardering

De woning voor de rector op het terrein van de stichting Onze Lieve Vrouw ter Eem is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als redelijk gaaf voorbeeld van een woning, ontworpen in een traditionalistische bouwstijl. Het gebouw is van ensemblewaarde in relatie tot de tuin en het klooster- en scholencomplex, dat eveneens is ontworpen door B.J. Koldewey.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Direkteurswoning